

De Bijbel persoonlijk verbeeld in Gouden Eeuw

Llewellyn Bogaers

Wie de bovenzaal van het Catharijneconvent betreedt, wacht een verrassing: de verlichting is vernieuwd. De schilderijen stralen in een rustig, helder licht. En minstens zo belangrijk: de zalen zijn in kleuren geschilderd waarin de schilderijen goed uitkomen. Deze subtiele afstemming is kenmerkend voor de tentoonstelling 'Thuis in de bijbel. Oude meesters, grote verhalen'. Het Nederlands Bijbelgenootschap bestaat 200 jaar en dat was aanleiding voor een samenwerking met Museum Catharijneconvent. De tentoonstelling wil laten zien hoe de bijbel in de Gouden Eeuw in woord en beeld beleeft werden.

Gekozen is voor een intieme invalshoek. Schilderijen die protestanten thuis aan de muur hadden hangen en schilderijen uit katholieke huiskerken. Er hangt veel onbekend werk.

Omdat vertrouwde met de bijbel niet meer verondersteld mag worden, was het de uitdaging om deze schilderijen voor een modern publiek toegankelijk te maken. En daar is een mooie oplossing voor gevonden. Bij elk schilderij hangen twee tekstbordjes: één met de bijbeltekst en één met een korte, verhelderende uitleg. Samen zorgen zij ervoor dat het schilderij gaat leven. We zien mooie, indringende beelden van blinden die als een wonder het zicht weer krijgen: "Uw geloof heeft u gered".

We zien de verloren zoon die berooid het bordeel uitgejaagd wordt en door zijn vader in vreugde ontvangen wordt. En we zien de zusjes Maria en Marta, de één aan de voeten van Jezus, de ander in de keuken. Menselijke thema's komen aan bod: het verlangen naar kinderen, naar eer

*Tobias geneest zijn vader van blindheid, onder het wakend oog van aartsengel Rafaël die Tobias heeft bijgestaan tijdens een gevaarvolle tocht. Een prachtig voorbeeld van godsvertrouwen en Gods betrokkenheid, Gerrit Willemzoon Horst, circa 1650, Museum Catharijneconvent.

en aanzien, naar gezondheid, de vreugde van een goed huwelijk, het belang van eerbaarheid en rechtvaardigheid, en de strijd tussen goed en kwaad in tal van gedaanten.

Theatergroep

Bij de meeste mensen doen bijbelverhalen geen belletje meer rinkelen. En daarom is het zaak om mensen nieuwsgierig te maken. Theatergroep Aluin weet de vertaalslag te maken. In het weekeinde - maar het is verstandig om op de www.aluin.nl de data te checken - spelen zij in blokjes van telkens een kwartier

drie bijbelverhalen. En dat doen ze buitengewoon aanstekelijk. De kinderen in de zaal hadden plezier, en de grote mensen ook. Knap hoe Aluin met weinig middelen dilemma's, emoties en sferen weet weer te geven. Gaat dat zien: Jonas in de walvis. Je beleeft de storm mee, inclusief de misselijkheid en het uitgespuugd worden.

Goddelijk plan

Door de bijbelse context vertolkt elk schilderij een groots thema. Zij laten zien hoe niets of niemand op zichzelf staat, maar in de heilsboodschap past. Steeds

weer wordt de toeschouwer erop gewezen dat hij een plaats heeft in het goddelijk plan en een keuze voor het goede kan maken. Door de encenering spelen de meeste schilderijen zowel in de

bijbelse tijd als in de eigen tijd: al dragen de hoofdpersonen vaak archaische kleding, toch zijn zij herkenbaar in hun eigen omgeving geportretteerd. Dat hoorde bij het religieuze vertoog van de vroegmoderne tijd: het bijbelverhaal was geen stoffig relict uit het verleden, maar een tijdloos, actueel verhaal met 'ons' als hoofdrolspeler. De bijbel is geschreven om mensen in hart en geweten te raken en zo het levende woord te worden. De mogelijkheid tot identificatie wordt in de schilderijen zichtbaar gemaakt. Zo werden de bijbelverhalen een bron van inspiratie voor culturele tradities en christelijke waarden.

Beelden thuis

De tentoonstelling maakt duidelijk dat dierbare beeldvoorstellingen die in de Gouden Eeuw uit de geprotestantiseerde kerken verwijderd werden, in huiselijke omgeving voortleefden. Gezien deze voorgeschiedenis is het bijzonder dat het Nederlands Bijbelgenootschap de beeldversie van de bijbel weer voor een groot publiek zichtbaar wil maken. Vanuit het herwonnen inzicht dat woord en beeld elkaar versterken.

Voor wie van stripverhalen houdt, de zeventiende-eeuwse verbeelding wil leren kennen of de vertaling van de bijbelse boodschap in een persoonlijke boodschap ervaren wil, is deze tentoonstelling een aanrader.

De tentoonstelling 'Thuis in de bijbel. Oude meesters, grote verhalen' is tot 11 augustus in Museum Catharijneconvent te zien.

* Mozes presenteert de tafelen der wet aan het Joodse volk, hier gerepresenteerd door leden van de protestantse Antwerpse familie Panhuys met hun verwanten en vrienden: zij lieten zich als het uitverkoren volk afbeelden. Schilderij van Maerten de Vos, 1574-1575, Museum Catharijneconvent.

* Een onbekend echtpaar heeft zich als Isaac en Rebekka laten afbeelden. Hun gezichtsuitdrukking en ineengevouwen handen getuigen van genegenheid en verbondenheid. Ferdinand Bol, 1647-1650, Dordrechts Museum, Dordrecht.